

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hét napján és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 2.

A szerkesztőség kéziratok visszajuttatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XVIII. évfolyam 272. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1912. november 29.

Az új hercegprimás.

Amiről hetek óta beszéltek és írtak, amiről mi is ismételtlen megemlékeztünk, tényé vált: a mai hivatalos lapban megjelentek a legfeljebb kéziratok, melyek Magyarországnak új főpapot adnak.

A Vaszary bibornok hercegprimási felmentéséről és utódjának kinevezéséről szóló királyi kéziratok a következők:

Kedves Vaszary bibornok! Midőn vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére Hozzám benyújtott lemondását az esztergomi érsekségről, kérelméhez képest elfogadom, teljes Elismerésemet fejezem ki Irántam és Házam iránt mindenkor tanusított hűségeért és a haza javára teljesített kiváló szolgálataiért.

Kelt Budapesten, 1912. évi november 20-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Gróf Zichy János s. k.

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére Vaszary Kolos bibornoknak a hercegprimási méltóságról és az esztergomi érsekségről történt lemondását saját kérelméhez képest elfogadván, 1913. évi január 1-től kezdődőleg Magyarország hercegprimásává és esztergomi érsekké dr. Csernoch János belső titkos tanácsosomat, kalocsai érseket kinevezem.

Kelt Budapesten, 1912. évi november 20-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Gróf Zichy János s. k.

Ezzel a szelid lelkű Vaszary bibornok véglegesen visszavonul budavári palotájának magányába s a

magyarországi kath. egyháznak és az ő egyházmegyéjének vezetését átadja szerencsés kézzel kiválasztott utódjának.

Az új hercegprimás b. e. Simor János iskolájából került ki, alapos tudással, sok tapasztalattal, szilárd jellemmel és erős akarattal foglalja el az ország első főpapi trónját. Az egyszerű nép fiából született herceg s az ország első közjogi méltósága lett. Sokat kellett küzdenie, míg első iskoláit is elvégezhette. Ereit megacélozta az élet küzdelme és tapasztalata. Az ilyen férfiakat arra rendelte a Gondviselés, hogy nagy szolgálatokat tegyenek az egyháznak, a hazának és a királynak.

Természetesen megfutott pályája méltán kelthet mindenütt legszebb reményeket.

Ime — rövid vonásokban — Magyarország új főpapijának a Magyar Sion legfőbb órének eddigi pályafutása:

Életrajza.

Csernoch János dr. 1852. június 18-án egyszerű szegény sorsu szülőktől született Szakolcán. Középiskoláit szülővárosában, majd Esztergomban végezte, honnan Bécsbe a Pázmáneumba küldték theologiai tanulmányai elvégzésére. Ezután az Augustineumban nyert magasabb theologiai kiképzést. Itt végzett tanulmányai befejezésével elnyerte a hittudományok doktori fokozatát.

A fiatal levitát 1874. november 18-án szentelték áldozó pappá és ekkor öt éven keresztül mint segédlelkész működött Rodossócon, majd Budapesten a Krisztina- és Terézvárosban. 1879-ben Esztergomba hívták, ahol kezdetben mint theologiai tanár működött, de már 1880-ban hercegprimási szertartó és levéltáros lett, 1882-ben szentszéki jegyzővé, majd primási titkárrá, 1888-ban pedig primási irodaigazgatóvá, mely állásában a néhai Simor hercegprimásnak valóságos jobbkéze volt.

Már 1882-ben elnyerte a pápai kamarási kitüntetést és 1888. november 27-én alig harminchét éves korában esztergomi kánonkává lett. 1890. május 19-én schavnikai apát, 1893. november 12-én főszékesegyház

plébános, 1898. április 8-án nógrádi, majd később főszékesegyházi főesperes, 1906-ban pedig az esztergomi főkáptalan örkanokja.

Az egyházpolitikai harcok idején dr. Csernoch János az elsők között volt, kik a keresztény restauráció, a néppárt zászlaja alá szegődtek. A hirhadt 1896-iki Bánffy-féle választásokon brutális erővel bántak el vele a csacai választásnál. 1901-ben szülővárosában, Szakolcán lépett fel, hol egyhangulag választották meg háromszor egymásután képviselővé.

Képviselőse alatt a parlamentnek egyik jelentős alakja volt. Sikereit nemcsak okos és a tárgyat mindig objektív modorban megvilágító beszédeivel érte el, nemcsak szeretreméltó modorával, hanem a politikai életben való súlyával is, mert gyakran lépett fel közvetítőül és adott bonyolult helyzetekben helyes tanácsokat. Jelentős szerepe volt a katolikus társadalmi mozgalmakban is. A katolikus nagygyűléseknek egyik állandó szónoka volt és azok közé tartozott, kik mindig tartalmasan tudtak beszélni.

Az irodalmi téren is fejtett ki munkásságot. A katolikus lapok és folyóiratok hátsójain számos figyelemreméltó cikke jelent meg.

Ilyenek: „A nem-katolikus szülők gyermekeinek keresztelése a katolikus papok által“ (Religio. 4877), „A nyelvadományról“ (Religio 1878), „Aqu. Szt. Tamás bölcselétének visszaállítása különös tekintettel hazánkra“ (Uj Magyar Sion, 1880), „Adalék az esztergomi főszékesegyh. kincstár történetéhez“ (M. Sion, 1887). Tanulmányt írt a nemzeti zsinatról. Sajtó alá rendezte Simor hercegprimás szentbeszédeit. Önállóan megjelent művei: Szabadság és verseny az oktatásban, Budapest, 1878. A halott-égetésről, Esztergom, 1887. A zárdai élet céljairól, Esztergom, 1891.

Midőn a csanádi püspökség megürült 1908. január 12-én, a királyi kegy dr. Csernoch Jánost ültette Szent Gellért örökségébe.

Amikor a püspöki széket elfoglalta, hangsúlyozta, hogy Simor primásnak hármaskormányzati elvét mindenben követni fogja. Ezek az egyház érdekeinek meleg szeretete és szenvedélyes védelme. A lankadatlan apostoli munka, a folytonos tevékenység. Az egy-

ház javadalmaival való okszerű és takarékos sáfárkodás.

Mint püspök nagy gonddal írta meg főpásztori szövegait. A bérmlások kapcsán évenként öt-hat kerületet járt be, minden plebánián maga prédikált, iskolát látogatott s lelkiismeretesen végezte az apostoli vizitációt. A munkának embere másoktól is munkát követelt. A kitüntetések nem szórta, de akinek juttatott annak méltó voltáról előbb meggyőződést szerzett.

Féltékeny gonddal őrködött szemináriumban. Üdvös reformokat léptetett életbe annak tanulmányi és fegyelmi rendjében. Gazdasági ügyeit erélyes kézzel rendezte s takarékoságot honosított meg mindenfelé. Hogy személyesen győződjék meg az intézet vezetéséről, minden alkalmat felhasznál s szívesen ment a szemináriumba. Papságának előírta a legalább háromévenkénti lelkigyakorlatokat, évenként a központban rendezett ilyeneket, amelyeken maga is résztvett.

A kegyes alapok célszerű kezelése végett megalkotta az egyházmegyei alapítványi pénztárt; az egyházi számadások készítésére pedig praktikus szabályzatot adott ki.

Rövid főpásztori kormányzása alatt a katolikus társadalmi szervezkedés az egyházmegyében épp úgy, mint annak központjában hathatósan fellendült. Székvárosában megalakult a Katolikus Kör, a Mária-kongregáció, föllendült a sajtó és a népszövetség ügye.

Az 1900. év nyarán Szegeden tartott kath. nagygyűlés szervezésében és vezetésében tevékeny része volt.

A „Ne temere“-féle tárgyalások idején, mint a püspöki kar megbízottja járta ki Rómában a vegyes házasságokra nézve házáknak adott engedményt.

Mint ember a legszívélyesebb és legegyszerűbb.

Nem szívesen pazarolja jótékonyosságát apró-cseprő dolgokra, de annál bőlebben áldoz nagyszabású alkotásokra. Mikor három éves püspöksége után bucsút vett egyházmegyéjétől, a papnevelő intézet részére 100.000 koronát, a katolikus nőnevelés céljaira 50.000, a székesegyház céljaira 50.000 koronát — összesen 200.000 koronás alapítványt tett le.

Másfél évvel ezelőtt 1911. márc. 8-án kalocsai érsek lett. Új székhelyén sokat tett székvárosának fejlődésére, nagyban hozzájárult, hogy Kalocsa rendezett tanácsú város lett, cukorgyárat, vasutat eszközölt ki számára, ezekhez telket adott. Székesegyházában elődjének diszes emléket emelt, az ujonnan renovált székesegyházat ő szentelte fel s új haranggal ajándékozta meg.

Bejárta egyházmegyéjének jó nagy részét a bérmlálás alkalmával; mindenütt tiszteletet vivott ki személye iránt közlékenységével, szeretetreméltóságával. A minisztériumokban sűrűn látták megfordulni: hivei, egyházmegyéje, annak egy-egy temploma, plebániája, iskolája számára sok előnyököt, anyagi támogatásokat eszközölt ki. A hivek lelki szükségletének kielégítésére három új lelkészi állást s egy plebániát szervezett. Az intézményes segítségnek, az állandó jellegű alkotásnak lévén a hive, a papság sokáig vajudó nyugdíjgyűjtését most intézi el véglegesen.

Példát adott papságának a munka sze-

retetében; kifogyhatatlan jókedvvel dolgozott; a munka neki élvezet volt. Buzgó pap, példás életű főpásztor; az Isten ígését sokszor hirdette népének. Az egyház szeretete s a hazafias magyar szellem hatotta át minden munkáját. A magyarság érdekeinek hangoztatását, a hazafias erények sürgetését hallották tőle hivei mindig.

Mikor Csernoch kalocsai érsek lett, akkor már Vaszary és Samassa bibornokok betegeskedvén, Csernoch lett egyúttal vezére a püspöki karnak. Mint az előkészítő bizottság elnöke ő készítette elő minden tárgyat a konferenciákra s ő beszélt a többiek nevében is a főrendiházban.

Legutóbbi ilyen szereplését az ellenzéki sajtó félremagyarázta Csernochnak, akkor is az volt a célja, hogy kibékítse a kormánypártot és az ellenzékét s azért vállalkozott arra, hogy a püspöki kar amellet lesz, hogy a véderőtörvényt visszaküldjék a képviselőházba, ha — az ellenzék garanciát vállal az iránt, hogy a javaslat három nap alatt visszakerül a főrendekhez. Erre azonban az egyik ellenzéki párt vezére, kivel ez irányban tárgyaltak, nem tudott garanciát vállalni. Kijelentette Csernoch azt is, hogy ő is püspöki társai megszavaztak ugyan — tekintettel a már akkor fenyegető külügyi bonyodalmakra — a véderőreformot, de ezzel nem helyeselték a parlamenti erőszakosságot.

Magyarország új hercegprimásának eddigi nagyszabású és sokoldalú tevékenysége, áldozatkészsége, tudása, tapasztalata és jellege garancia arra, hogy az ő személyében a Gondviselés megadta az országnak azt a főpapot, aki a mai rendkívüli nehéz viszonyok között sikerrel kormányozhatja a magyar egyház hajóját.

Az ellenzék tagjai Budapesten.

A szövetkezett ellenzékhez tartozó országgyűlési képviselők a képviselőház ülézésének ideje alatt a fővárosban tartózkodnak. A képviselők naponta a különböző pártkörökben gyülekeznek össze és tárgyalják meg a politikai eseményeket. Minden délelőtt pedig, mikor a képviselőház fog ülésezni reggel 9 óra után a néppárt klubhelyiségében találkoznak, ahol megbeszéléseket folytatnak. A szövetkezett ellenzék intéző bizottsága felszólítást intézett most a képviselőkhöz, hogy lehetőleg teljes számban legyenek állandóan jelen és vegyenek részt az ellenzéki akcióban.

Népgyűlés Nagyszalontán. Nagyszalontán tartandó gyűlés elé; tekintve, hogy annak megtartása már eddig is annyi akadályba ütközött. A függetlenségi párt mindent elkövet a gyűlés sikere érdekében és Balogh Mihály elnökkel az élén már is megtett minden előkészületet, hogy annak minél impozánsabb megnyilatkozása legyen. A szövetkezett ellenzék kiküldötteit is nagy ünnepélyességgel fogják fogadni. A gyűlésen valamennyi ellenzéki párt és a szociáldemokrata párt is képviselteti magát.

A szerb bonyodalom.

Bár a szerb sereg elfoglalta is Durazzót (különben még ez sincs hitelesen megerősítve) mégis olyan hírek jönnek minden irányból, hogy sikerülni fog fegyver nélkül elintézni a szerb affért.

Pasics kijelentette, hogy nem lesz háború és ezenkívül a szerb válaszról is úgy hirtelik, hogy a monarchia meg lesz elégedve, mert Szerbia eleget tesz Ausztria-Magyarország kívánságainak.

Most így áll a helyzet, hogy mit hoz a legközelebbi jövő, az titok. Megszokhattuk már, hogy a háborús hírek után békés és a békés hírek után háborús híreket terjesztenek.

*

Tudósításaink a szerb konfliktusról a következőket jelentik:

Békés megoldás.

Belgrád, nov. 28.

A „Bravda“ közlése szerint Pasics miniszterelnök egy képviselőnek kijelentette, hogy Szerbiának a monarchiával való konfliktusát békésen fogják megoldani. Paget angol követ tegnap hosszasan tárgyalt Pasics miniszterelnökkel.

Albán lobogó Durazzón.

London, nov. 28.

A Daily Telegraph jelenti Durazzóból ma reggel feladott távirattal: Éppen most tüzték ki a kormányépületre az albán nemzeti zászlót. A zászló kitűzése minden ceremónia nélkül ment végbe. A tisztviselőknek szabad választásukra bízták, hogy az új rendszer alatt akarnak-e szolgálni, vagy el akarnak-e utazni. A kikötőben levették az összes török zászlókat. Az albán zászló fekete sas, vörös alapon.

Szerbia lemond Durazzóról?

Páris, nov. 28.

A Matin-nak Belgrádból küldött munkatársa tegnap este a következő táviratot adta fel: Szerb kormánykörökben hirtelen fordulatot vettem észre. Pasics kijelentette előttem, hogy a szerb kormány a durazzói kikötő megszerzését nem tekinti conditio sine qua non-nak. Ez a fordulat, úgy látszik arra vezethető vissza, hogy a szerbeknek erős csapatokat kell küldeni a bolgárok segítségére a csataldzsi vonal elé, másrészt arra is, hogy a nagyhatalmak mind erősebben foglaltak állást a szerbek túlerővel szemben. Belgrádban tehát nem ragaszkodnak ahhoz, hogy okvetlenül a durazzói kikötőt kapják meg, hanem megelégednek egy kisebb északibb albán kikötővel.

A szerbek előnyomulása Dél-Albániában.

Belgrád, november 28.

A Stampa jelentése szerint Jan-kovics tábornok azt táviratozta, hogy Durazzo és Ochrida megszállása után a szerbek tovább vonulnak Valona felé. Egy másik lap azt jelenti, hogy a szerbek tulajdonképpen nem is szállták meg Durazzót, csak annak környékét, figyelő csapatokat hagy-

tak hátra és tovább haladnak Valona felé.

Durazzó bevétele.

Bécs, nov. 28.

A Neue Freie Presse mai vezércikkében foglalkozik azzal a hírrel, hogy a szerbek bevették Durazzót és a többi között a következőket írja: Durazzót ma szerb csapatok bevették. Gyerekes dolog az összes nagyhatalmak és kulturnépeknek ilyen arcucsapása és a népek érzékenységének felizgatása. Nem a szerb katonai párt fogja eldönteni, hogy kié legyen Durazzó és mi-lyen legyen a jövője az albán törzseknek.

Nem lesz háboru.

Bécs, nov. 28.

A „Kölnische Ztg.” távirata szerint ott az a nézet uralkodik, hogy Ausztria-Magyarország és Szerbia között nem kerül háborura a sor. Megbarátkoznak azzal a gondolattal, hogy Szerbiának a meghódított területen oly nagy feladatai lesznek, amelyek sok időt igényelnek. A békés megoldás reményét az is erősíti, hogy a kormány késznek nyilatkozott arra, hogy további erősítés-ként újabb hatvanezer embert küld a keleti bolgár hadsereghez.

A szerbek Durazzónál.

Belgrád, november 28.

Jankovics tábornok távirati jelentése szerint a szerb csapatok megszállták Durazzót.

Riadalom a tőzsdén.

Budapest, nov. 23.

Ma délelőtt a tőzsdén nagy riadalmat keltett az a hír, hogy Szerbiával már befejezettek tekinthetjük a háborút.

Lemészárolt osztrák-magyar utasok.

Bécs, nov. 28.

Ma az a hír volt elterjedve, hogy Durazzóban a szerbek megtámadták két Lloyd gőzöst és azok személyzetét felkoncolták. Ezt a hírt megcáfolták hivatalosan és kijelentették, hogy minden óvintézkedést megtettek, hogy a meglepetésektől meglegyenek óva az emberek.

Szerbiától nem várnak választ

Bécs, nov. 28.

Illetékes körök ma kijelentették, hogy nem fogják megvárni Szerbia választ arra a megbízatásra, melyet Ugron adott át a szerb kormánynak.

Izgalom a Ház folyosóján.

Budapest, nov. 28.

A Ház folyosóján a képviselők között futótűzként terjedt el a hír, hogy Szerbiával elkerülhetetlen a háboru, sőt már csatározások is voltak. A riasztó híreket maga Lukács cáfolta meg, aki az újságíróknak kijelentette, hogy aggodalomra egyáltalán nincs ok.

A BALKÁNI HÁBORU. A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 28.

A parlament előtt a megszokott kép fejlődött ki ma is. Rendőrség állja el a bejáratokat és gyalogos csendőrök helyeztek el benn a Házban. Nagyobb mozgalmak vagy csoportosulások a Ház előtt ma sem történtek.

A függetlenségi és 48-as párt Rákóczi-uti körhelyiségében ma délelőtt 25—30 függetlenségi képviselő gyűlt össze. Az ellenzéki képviselők testületileg vonultak a déli pályaudvarhoz, hogy Justh Gyulát, aki teljesen felgyógyulva érkezik haza Brixenből, megérkezése alkalmából üdvözljék.

Elnök: Tisza István gróf.

Bemutatja a Keresztény-szigeten tegnap megválasztott Gründisch Lipót megbízó levelét. Bemutatja Scher-Tos Béla gróf levelét, melyben bizottság tagsági helyeiről lemond.

Solymossy Ödön báró a véderő bizottság előadója bizottsági jelentéseket terjeszt elő.

Következik napirend szerint

az 1913. évi állami költségvetés tárgyalása.

Hegedüs Lóránd előadó: A pénzügyi bizottság a költségvetés tárgyalása során a külpolitikai helyzettel is foglalkozott, mert nincs kizárva, hogy a költségvetésben megállapított rendes tételek emelkedni fognak. Sorra ismerteti ezután az egyes tárcák kiadásai emelkedésének az okát, s hozzá teszi, hogy ezek a kiadások azonban nem olyan nagy mértékűek, hogy azok az államháztartás egyensúlyát veszélyeztetnék. Beszél a fogyasztási adókról, majd ismét a külpolitikára tér át, s azt mondja, hogy mindnyájunknak az az óhaja, hogy nagyhatalmi álláspontunk teljes megvédése mellett a külpolitikai helyzet konszolidálódjék. Helyteleníti, hogy a népgyűléseken olyan hangok is hallatszanak és pedig előkelő politikusok szájából, amelyek annak az államnak adnak igazat, illetve ösmerik el követelésének jogosságát, amellyel ezidő szerint nem a legbékésebb viszonyban élünk. Támadja ezután az ellenzéket, amiért a helyett, hogy igyekezne a béke megteremtésében segédkezet nyújtani, még jobban kiélesíti a pártok közötti ellentétet. (Taps.) Kéri ezután a költségvetés elfogadását. (Lelkes éljenzés és taps.)

Ellenzéki felszólalás.

Giesswein Sándor: Nem vagyok elfogult, de a jelen pillanatban mégis bizonyos elfogultság vesz rajtam erőt. Teljesen arra az álláspontra helyezkedem, hogy a június negyedik események nem voltak parlamentárisak. Ez azonban nem kötelez engem arra, hogy itt meg ne jelenjek és a javaslattal szemben észrevételemet kine fejtsem. Azt tartom, hogy amely javaslatok királyi szentesítést nyertek, azok át mentek a köztudatba és azokat meg nem törtétté tenni nem lehet. (Igaz, ugy van. Helyeslés.) Ha megvagyok is a június események által sebezve, mégis megjelenek a harctéren, hogy csekély erőmhöz képest kivegyem részem abból a munkából, hogy a pártok közötti nagy ellentéteket elsimíthassuk. (Helyes.) Ezután polemizál az előadóval, s azt mondja, hogy koránt sincs olyan rózsás színű pénzügyi helyzetünk, ahogy azt az előadó hangoztatta.

Részletesen szól ezután az adók különböző nemeiről, a nép szegényedéséről és kérdezi, hogy a különféle fizetésemeléseknél szem előtt tartották-e azt a szocialis elvet,

A háboru legújabb eseménye, hogy a török alkotmányt felfüggesztették.

A béketárgyalásokról még mindig a legellentétebb hírek keringenek, míg a török-görög békekötést a leghatározottabban megcáfolják.

A csatateren — ha gyengén is — folyik a harc és nem vet jó fényt Bulgáriára, hogy az 1914. évi ujoncait is be kellett hívnia.

A háboruról szóló tudósításaink a következők:

A béketárgyalás.

Konstantinápoly, nov. 28.

A török és a bolgár megbízottak ma tanácskozásra jöttek össze. A porta, mely a főhadiszállással telefon összeköttetésben áll, eddig nem kapott értesítést a tárgyalások eredményéről, mivel a török megbízottak még nem tértek vissza a főhadiszállásra.

A török-görög békekötés híre.

Athén, nov. 28.

Egy külföldi lapnak ama jelentésével szemben, hogy Görög- és Törökország között a béke létrejött, az athéni távirati iroda föl van hatalmazva e hír legkategorikusabb megcáfolására.

Drinápoly lángokban.

Berlin, nov. 28.

Szófiából jelentik: Drinápoly tegnap este óta — hír szerint — lángokban áll.

Bulgária végső erőfeszítése.

Szófia, nov. 28.

Az 1914-iki évfolyam ujoncait december 3-ikára behívták.

Románia mozgósít.

Szófia, nov. 28.

Itt a leghatározottabban alakban olyan hírek vannak elterjedve, hogy Románia tegnap óta mozgósít.

A szerbek elhagyták a csatalsai vonalat.

Konstantinápoly, nov. 28.

A porta hivatalos kommunikében tudatta a lakossággal, hogy a szerb hadsereg a csatalsai vonal elől elvonult és a boszniai határra ment. A szerbek az osztrák-magyar hadsereg mozdulatai miatt vonultak a határra.

Ujra megkezdik az ellenségeskedést.

Konstantinápoly, nov. 28.

A béketárgyalások nem végződtek eredménnyel. A porta megakarja várni a szerb és orosz tárgyalások eredményét. Nagyon valószínű, hogy a legközelebbi napokon meg fogják kezdeni újra az ellenségeskedést.

hogy egyenlő munkát, egyenlő képesítés után egyenlő díjazásban kell részesíteni. Mert ez a nagy szociális elv egyedül képes az igazi nyugalmat a társadalomba bevinni.

Mi katolikusok kívánjuk, amit nekünk évtizedek óta ígérnek, az autonómia szervezését. (Helyeslés.)

Sajnálattal látom, hogy ez olyan dolog, melyre mi tiszta világos tervet, úgy mint a választójogra nem kapunk, csak ígéreteket.

Végül kijelenti, hogy a kormány iránt bizalommal nem viseltetik, amennyiben a Ház elfogadja, a költségvetés egyes társadalmi tárgyalásánál indítványokat fog beadni, hogy a szociális igazságokat minél nagyobb mértékben érvényre juttassa. (Élénk helyeslés és taps.)

Rudnay Béla beszéde elején az ellenzékkel polemizál és azt mondja, hogy sippal és trombitával nem lehet törvényeket alkotni. Sajnálja, hogy az ellenzék nem vesz részt a normális tanácskozásban, ez azonban nem fogja megakadályozni sem a kormányt, sem a többséget abban, hogy kötelességét továbbra is ne gyakorolja. A kormány iránt bizalommal viseltetik, ezért a javaslatot elfogadja.

Mihályi Tivadar a kormány eljárását kritizálja. Azt hangoztatja, hogy Magyarországon nincs igazi népképviselő. A jogrend helyreállítását sürgeti. A költségvetést nem fogadja el.

Antal Géza bizalommal viseltetik a kormány iránt, a javaslatot elfogadja.

Ezután a vitát holnapra halasztották.

A pénzügyminiszter a helyzetéről. Dr. Teleszky János pénzügyminiszter a „Pester Lloyd” munkatársa előtt egy beszélgetés keretén belül nagyfontosságú nyilatkozatot tett arról, hogy a közönségnek, amely a külpolitikai események folytán a takarékpénztárakban elhelyezett pénze miatt nyugtalanodik, nincs oka az aggodalomra.

— Kétségtelenül nehéz idöket élünk, — mondotta a pénzügyminiszter — de át van hatva a meggyőződéstől, hogy a diplomacia a függő kérdéseket meg fogja oldani és nem kerül majd sor arra, hogy érdekeinket fegyverrel kell megvédelmeznünk. A takarékpénztárak megostromlására különben akkor sem volna ok, ha — ami nem valószínű — a helyzet még inkább kiélesednék. A közönség egy része még most is abban a téves hitben van, hogy a betétek a takarékpénztárakban valahol a pincében hevernek és háboru esetén az ellenség prédájául esnek. Ezt a balhiedelmet el kell oszlatni. Az értékek árcsökkenését kinosan érzi mindenki, de csak efemer jelentőségű. De sokkal nagyobb veszedelem volna a pénztárak megostromlása.

Nagy beteg országgyűlési képviselő. A Magyar Tudósító jelenti: Palugyay Mária országgyűlési képviselő, kin csak nemrég ismételt beloperációt végzett Bartha tanár a Dapsy szanatóriumban, állapotában oly fokú javulás állott be, hogy rövidesen lakására szállíthatják és otthon fogják gyógykezeltetni. Az ellenzéknek ezen kiváló tagja iránt számosan érdeklődnek a

politika és társadalmi élet kitünőségei közül. Az ellenzéki pártok vezetőférfiai is ismételtlen meglátogatták és naponta érdeklődnek hogyléte iránt.

Az új lugosi püspök. A király dr. Frentine Traján Valért, hátszegi püspöki külhelynököt lugosi görög katolikus püspökké nevezte ki. Az erről szóló királyi kéziratot a hivatalos lap mai száma közli.

A VÁROS 1911. évi zárszámadása

Rendkívüli városi közgyűlés.

Az 1911. évi zárszámadások felett tanácskozott tegnap délután tartott rendkívüli közgyűlésén Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága.

A vitában több életrevaló eszmét és indítványt vetettek fel, de bizony a felszólalások jórésze nem volt más, szófecsérlésnél.

A zárszámadás után elfogadták a tanács javaslatát, hogy a város közönségének olcsó kőszén beszerzésére módot és alkalmat nyújt s ezáltal a fakartellel szemben némileg megkönnyíti a lakosságnak a tüzelő beszerzését. Ohajtandó, hogy a kőszéneken kívül tüzfát is szerezzen be a város és önköltségen juttassa azt a közönség rendelkezésére. Rendes kezelés mellett az ilyen szociális jelentőségű dolgok semmi anyagi áldozatot nem kívánnak a várostól, de könnyitene a nehéz megélhetési viszonyokon.

A rendkívüli közgyűlésen Hlatky Endre főispán elnökölt. A törvényhatóság tagjai csekély számmal voltak jelen.

A városi tanács előterjesztette az 1911. évi zárszámadásokat.

Dr. Adorján Emil kérdést tett, hogy a városi panamánál a várost ért veszteség hol van elszámolva.

Szűcs Géza főszámvevő kimutatja, hogy két címnél mint tértítmény van a 22,000 korona követelés előírva.

Dr. Adorján Emil ilyen rébuszt nem tart helyesnek. Világosan mutassanak rá, hogy ennyi az elsikkasztott összeg. Legalább a jegyzetben legyen ez kitéve.

Az amerikai szőlőtelep tételénél Adorján Emil kifogásolja, hogy még mindig nem használják fel munkáskerteknek. Indítványozta, hogy a tanács 1913. áprilisig konkrét javaslatot terjesszen be a telep értékesítésére, esetleg munkáskertek létesítésére leendő felhasználása iránt.

Komlóssy József kijelenti, hogy a telep most is hasonccélra, a réti polgároknak van kiadva 100 méterenként, konyhakertészeti művelésre.

Az óvodák fentartása című rovatnál dr. Adorján Emil az óvodai adók kérdéséről s azok hova fordítását vetette fel. 35.000 koronát szedtek be e címen s ennek egy részét nem költik el, hanem beszoigáltatják az államnak. Így kár volt kezünkbe kiadni az óvodákat.

Rimler Károly a jelenlegi állapotot a városra nézve előnyösnek tartja. Az állam nem csak az óvónők fizetését, hanem a fűtést, világítást és épület fentartást is fedezi. A magán óvodákat is az állam részére járó összegből segítyezik. Jelenleg még nem volna hasznos az óvodák visszavétele.

Bordé Ferenc kimutatja, hogy az államhoz egy krajcárt sem küldenek fel, mert a kiadások felemésztek.

Dr. Adorján Emil az óvodai adó leszállítását indítványozza, azonban az eredeti tételt elfogadták.

A színházi kiadásoknál dr. Adorján Emil kifogásolta az 1600 korona tulkiadást.

Dr. Hoványi Gyula kérdést tesz, hogy minő alapon kell a színházban a felső ruhát levetni? Van-e erre szabályzat?

Rimler Károly szerint arra nem kell külön szabály, hogy a színház földszinti ülőhelyeire felsőkabáttal nem mehet be a közönség. Sehol a világon nem járnak felső kabáttal a színházba. A tulkiadásokra tételenként most nem tud felvilágosítást adni, de jövőre a jegyzet rovatba részletes felvilágosítást nyújtanak a tulkiadásokra.

Dr. Hoványi Gyula felszólalását nem úgy értette, hogy nagykabáttal, bundával bemenjenek a színházba, csak azt kérdezte, miért kell nőknek a kosztümöt levetni, mert könnyen megtörténhet, hogy könnyű blousban meghül.

Dr. Adorján Emil azt kéri kimutatni, hogy ki, mire és minő joggal költött többet, mint az előirányzat. Ha jogtalan a tulkiadás, az illető fizesse vissza.

Dr. Medvigy Gábor hibáztatja, hogy nem mutatják ki, mire kellett a tulkiadás. Indítványozza, hogy mutassák ki, mire kellett a tulkiadás és szükséges volt-e. Amennyiben szükséges volt, utólag jóváhagyják, ha pedig nem volt szükséges, nevezzék meg a személyt s lehet a dolog felett határozni. E tétel igazolása után a jövő közgyűlésen kérjék ki a jóváhagyást.

Medvigy indítványát elfogadták s így az 1600 kor. tulkiadás ügyét a jövő havi közgyűlésen tárgyalják.

A közlekedési rovatnál Gábel Jakab indítványozta, hogy a polgármester tárgyaljon a városi villamos vasutal oly irányban, miszerint az éjjeli vonatok érkezésénél legyen mindig kint az állomáson villamos kocsik.

Az indítványt elfogadták.

A katonai épületek fentartásánál dr. Adorján Emil kifogásolta, hogy a katonaság oly kevés bért fizet, hogy a befektetésnek alig 2—3 százaléka marad meg a városnak.

Rimler Károly rámutatott, hogy 25 évre van megkötve a szerződés, míg Komlóssy József felemlítette, hogy megkísérelte a tanács a bér felemelését, de a katonaság hallani sem akar arról.

Az alapok tárgyalásánál a villamos-telep számadásainál dr. Adorján Emil indítványozta, hogy a tanács tavaszig tegyen előterjesztést a villamos áram díjának leszállítása iránt, de az indítványt nem fogadták el.

Ezzel a zárszámadást letárgyalták s egészben elfogadták.

Olcsó szén.

A közjóléti bizottság előterjesztése alapján a tanács javaslatot tett, hogy a tüzelő nagy drágaságával szemben határozza el a közgyűlés, hogy a villamos-telepen kőszénraktárt állít fel saját kezelésében s elsőrendű porosz szenet önköltségi áron: métermázsánként 4 K 20 fillérért adja a közönségnek. E célra 50,000 korona előleget szavazzon meg.

Dr. Adorján Emil az 50000 koronát soknak találja; azt sem helyesli, hogy a villamosművel kapcsolatosan kezeljék a szenet, mert ez megnehezíti az ellenőrzést.

Gábel Jakab üdvözli a tanács gondoskodását. Kéri Adorjánt, hogy a szegény lakosság érdekében fogadja el a javaslatot. Fa beszerzésről is gondoskodjék a tanács; ő tud forrást, ahol fát lehet beszerezni olcsón.

Rimler Károly azt fejti ki, hogy a szénnel károsodása nem lehet a városnak. Naponként 2 waggonnal hozatnak. Fát is tudnának venni, de beszállítani nem tudják. Ez irányban is tárgyalnak.

Weisz Lajos szakszerűen szólott a kérdéshez s azt fejtegeti, hogy nincs szükség pénzre, mert 30 nap múlva kell fizetni

addig már elkél a szén. Az 50000 koronára nincs szükség.

A közgyűlés a tanács javaslatát változatlanul elfogadta s ezzel a közgyűlés véget ért.

Beütötték

a rendőrtiszt sapkáját.

Kellemetlen kalandja volt a múlt éjjel az egyik inspekciónak rendőrtisztnek. Az éjszaka mulatós, hangos legényei között izgalmas incidense támadt egy félelegáns lovaggal s csak rendkívüli önrudalma akadályozta meg, hogy az ügyből nem lett nagyobb botrány.

Az egyik kevésbé látogatott, de jól butorozott mulatóban teljesített szolgálatot Vadász József rendőrfelügyelő, ahol moulinrugei veszélyek leselkednek a gyanútlan emberekre.

Az idő már hajnalra járt s a terem levegője füstös, miázmás volt. A sok letört existenciájú alak között ott mulatott duhaj jókedvvel Ferkó Demeter is s nem nagyon respektálta, hogy jelen van egy rendőrtiszt is, akinek kötelessége felügyelni, hogy elő ne forduljon valami botrány.

A rendőrfelügyelő odaient Ferkónak, hogy ne lármázzon úgy, mert itten így szórakozni nem szabad.

Ferkót megszállta valami nagy megbánás-féle és odajött a szolgálatot teljesítő rendőrtiszt asztalához, bocsánatot kért, hogy olyan hangos volt s ígérte, hogy ezután csendesen viselkedik.

S hogy ígérését betarthassa, leült a szomszéd asztalhoz. Majd igen aktuális témáról, a háborúról indult meg a diskurzus s már a legintimebb purparle folyt, amikor Ferkó egyszerre csak megváltozott.

— Felügyelő ur! itt már nincs szükség önre egész bátran hazamehet.

Vadász József erre szigorúan rendre utasította Ferkót.

— Oh bocsánatot kérek, szólt ez. Egészen megfélemedeztem magamról.

— Tartsa féken a nyelvét, mert nem tűröm tovább ezt az impertinenciát.

Alig pár perc múlva a rendőrtiszt felállt az asztaltól, hogy átmenjen a szomszéd helyiségbe, de sapkáját az asztalon felejtette. Erre Ferkó, mint valami éhes ember úgy vetette rá magát az árván hagyott arany színű sapkára és két öklével dühösen csépelni kezdte.

— Nesze neked, nesze, nesze kiáltotta s addig püfölte, amíg lapos nem lett. Majd gyűlölettel izzó hangon egész monológot tartott a megtépázott kalaphoz, mint szimbolumhoz, akárcsak Metternich a gyűlölt háromszögletű kalaphoz.

A rendőrtisztet értesítette a személyzet a különös esetről. Jól mulattak Ferkó dühöngésén, aki csak akkor hagyta abba tombolását, amikor a rendőrtiszt vállon ragadta s gyengéden megérintette.

Hallja, mit csinál maga!

Erre ismét bocsánatokat kért. Persze az agyonvert sapkát bajos volt új életre hívni, de valahogy mégis formát adtak neki, mert a rendőrtisztnek ebben kellett hazamenni.

Ferkó nem tudta kifizetni a sapka árát, amit különben a rendőrtiszt nem is követelt nyomban. S mikor fizetésre került a dolog, kiderült, hogy Ferkónál egy fillér sincs.

A rendőrfelügyelő aztán tegnap megtette panaszaát Ferkó ellen.

Reggel pedig véletlenségből ugyanabban a sapkában jött fel a hivatalába, a sapka ellenzője félig le van tépve s mikor kollégái meglátták, részvétellel érdeklődtek, hogy mi történt vele, illetőleg a sapkájával?

S mivel egyesek azt kezdték rebesgetni, hogy az éjszaka megtámadták, mások pedig egyéb magyarázatokat fűztek a megrongált tiszti sapkához, hát elmondta különös esetét. Mint mondják Ferkó Demeter határozott idioszinkraciával viseltetik a iszti sapkák iránt s ez már nem első esete.

A megyei tisztviselők sérelme.

Az éveken keresztül ígért stá tus rendezés helyett a megyei tisztviselők, mint már a Tiszántúl többször megírta, illetmény szabályozást kaptak. Ez a becikkelyezett szabályozás a tisztviselők minden részét sérelmesen érintette, úgy, hogy mint már előre jeleztük, az ellen felszólamlások történtek.

Az első sérelem az árvaszéki helyettes elnököket érte. Biharvármegye árvaszékénél ugyanis a nagy ügymenetre való tekintettel nem egy, hanem három helyettes elnök van.

A törvény egy helyettes elnököt ismer, aki Biharban Fráter Kálmán. A vármegye törvényhatósága a folyton növekvő munkára való tekintettel még két ilyen helyettes elnöki állást rendszeresített és részükre a közszükséglet alap terhére évi 600 korona működési pótlékot állapított meg. Ez történt 1908-ban.

A miniszter azonban a vármegyei határozatnak csupán az új állások rendszeresítésére vonatkozó részét hagyta jóvá, a működési pótlékot ellenben törölte azzal az indoklással, hogy a tisztviselők statusában megfelelően lesz gondoskodva a helyettes elnökökről, akik meg fogják kapni a 600 koronát.

A vármegye tudomásul vette a határozatot és az érdekeltek türellemmel vártak. A status az elmaradt. Az illetmény szabályozás pedig mit sem tud az új helyettes elnökökről, csupán az egy régi állásról. Mikor ez a miniszteri intézkedés nyilvánosságra jutott a vármegyén, az új helyettes elnökök, akik 1908. óta igen sokszor helyettesítették az elnököt és még ezenkívül a saját tárcájukat is vezették, méltatlankodva fogadták a nem remélt jutalmat és kijelentették, hogy nem hajlandók tovább végezni az elnöki teendőket.

A két helyettes elnöknek a kijelentése ha be is váltanék, kényelmetlen helyzetbe sodorná az árvaszéket. Verner Kálmán nem akarván a helyzetet elmérgesedni hagyni, tegnap előterjesztést tett a törvényhatósághoz a két helyettes elnökön esett sérelem orvoslása végett. Az elnök előterjesztésében azt javasolja a törvényhatóságnak, hogy a két helyettes elnök részére 600-600 korona működési pótlékot állapítson meg és annak jóváhagyása iránt a kormányhatóságnál is tegyen lépéseket.

Az elnöki javaslat megnyugtatta a két helyettes elnököt és most nagy érdeklődéssel várják, hogy mi fog történni. Valószínű, hogy az előterjesztés alapján a status dolgában felszólalások lesznek a közgyűlésen, ahol az illetmény szabályozás helyett a status rendezést fogják sürgetni a minisztertől.

A Tiszántúl naptára.

Örömmel jelentjük olvasóinknak, hogy a keresztény közönség körében megindult sajtóakció egyre szebb és szebb gyümölcsöket terem. Lapunk terjed, családi kör, családi kör után nyílik meg előtte s egyre több keresztény lélekben fakad visszhang a keresztény gondolat hívó szavára.

A mi közönségünk megértette a kor hívó szavát, mely a sajtó fontosságára tereli lelkeket figyelmét. Pár hónap alatt százakra menő új sereg gyűlt a keresztény sajtó zászlaja alá s azóta is előfizetőink maguk a lap legbuzgóbb terjesztői.

Ennek viszonzásául a szerkesztőség is igyekszik minden tekintetben kifogástalan lapot adni olvasói kezébe. Az újság nagyobb terjedelme fokozott munkával jár, de ezt a nagyobb munkásságot kész örömmel fejtjük ki, mikor ellenértékét megtaláljuk a közönség fokozódó elismerésében.

Elhatároztuk azon felül, hogy újévi ajándékkul kiadjuk a

Tiszántúl naptárát.

Ma már csaknem valamennyi lap ad naptárt olvasóinak. Sajnos, a naptárak nagy része ugyanolyan, mint a hitellenes sajtó: nem méltó arra, hogy keresztény család asztalán helyet foglaljon. A

Tiszántúl naptára

ebben a tekintetben is kifogástalan lesz; nemcsak díszes kiállítása, hanem tartalmának előkelő színvonala és korrekt keresztény szelleme is garancia arra nézve, hogy olvasóink szeretettel fogják fogadni.

Kérjük ismételtlen olvasóinkat, terjesszék lapunkat minél szélesebb körben; a hány új előfizetőt szereznek a keresztény sajtónak, annyi új őrtüze lobban fel a keresztény Magyarország egyre növekvő táborának.

Az árvaszék nem ad több kölcsönt.

A mai súlyos pénzvizonyok között a káptalan mellett Biharvármegye árvaszéke sietett erejéhez mérten enyhíteni a súlyos állapotokat. A miniszteri rendelet alapján kiadható pénzből, a megfelelő fedezet mellett eddig 2,542.293 koronát adott ki a megszorult embereknek. A folyton fokozódó pénzzükség folytán egyre többen és többen adták be kérvényeiket az árvaszékhez. A gyámhatóság a mennyire lehetett, teljesítette a kérvényeket. Ma már azonban teljesen kimerült az az alap, melyből a kölcsönöket folyósították.

A vármegyéből pedig folyton érkeznek kérvények. Ki tudja hány embert lehetne talán a bukás szélétől megmenteni, hogy ha az árvaszék tudna még folyósítani kölcsönt. Verner Kálmán árvaszéki elnök a rengeteg kérelmező érdekeire való tekintettel, még amennyire tőle telik, azon van, hogy újabb alapot szerezzen, a melyből még legalább egy ideig folyósíthasson az árvaszék kölcsönöket.

Ezért a fontos ügyet az árvaszék teljes ülése elé vitte, ahol hosszabb vita tárgyát képezte a dolog. A teljes ülés határozata alapján tegnap Verner Kálmán felterjesztést tett a közgyűléshez.

A felterjesztésben élénk színekkel ese-

Valódi Amerikai és Chas-sala cipők, legjobb Bor- alino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szereshetők be.

teli az elnök a mai nyomasztó pénzhelyzetet és rámutat arra a jótétéményre, amit eddig gyakorolt az árvaszék a kölcsönadásokkal. Bejelenti, hogy a kölcsönkérvények napról-napra növekednek, de ma már nem tudja azokat teljesíteni az árvaszék.

Javasolja, hogy a törvényhatóság a gyámügyi tartalékból bocsásson az árvaszék rendelkezésére 300.000 koronát. Ebből a pénzből még jó ideig lehetne kölcsönt folyósítani. A javaslat teljesítése által a tartalékalap is nyerne. Ennek az alapnak ugyanis az a feladata, hogy az esetleges hiányokat, visszaéléseket, ha netalán előfordulnának, ebből fedezzék.

A tartalék alap jelenleg 408057 korona, tehát a 300000 koronán felül is még mindég marad fedezetül 100000 korona. Nyerne pedig a tartalék alap úgy, hogy eddig a takarékpénztárakból 4-4.75 százalék kamatot kapott az árvaszék, míg ha kölcsön adják a pénzt úgy 6 százalékra tudják kiadni, ami az alapot jelentékenyen fogja emelni és e mellett sok ember anyagi létét is meg fogja erősíteni.

Az elnök előterjesztésével a decemberi közgyűlés fog foglalkozni. Addig tehát az árvaszéki kölcsönzések szünetelni fognak, mert arra egyáltalán nem lehet számítani, hogy a már kiadott pénzekből fizessenek vissza megfelelő összeget. A mai viszonyok ugyanis olyanok, hogy a kamatok fizetése is nagy nehézségekbe ütközik s így az árvaszék sem firszirozhatja a tőke törlesztését.

..HIREK..

*** Adóügyi utmutató.** Az alulírott kamara kiadásában megjelent az 1913. évi január hó 1-én életbelépő új adótörvényekről összeállított „Adóügyi utmutató” 2. füzet, mely a jövedelmi adóról szóló törvény intézkedését ismerteti, szakszerű magyarázatokkal. Ezen 2. füzet éppen úgy, mint a még feles számmal készletben levő 1. füzet, a kamara helyiségében a hivatalos órák alatt teljesen díjtalanul kapható. Felhívjuk különösen kereskedő és iparos közönségünk figyelmét ezen tájékoztató füzetekre. Ugyanekkor ismételt felhívjuk a kereskedők és iparosok figyelmét a kamarai iroda mellett rendszeresített **adó és illetékügyi tudakozó irodára**, mely mindennemű adó és illetékügyi kérdésben szakszerű és díjmentes felvilágosítást nyújt. Az iroda hivatalos órái minden kedden, csütörtökön és pénteken d. u. 4-6 óráig tartanak a kamara Telek-utca 11. sz. a. helyiségében. Nagy-Várad, 1912. november hó 28. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: Dr. Moskovits József, elnök. Dr. Sarkadi Lajos, titkár.

*** Siket Traján beteg.** Mint sajnálattal értesülünk, Siket Traján posta- és táviráda igazgató ágyban fekvő beteg. A kiváló igazgatón újra erős orrvérzés vett erőt, mely tegnap annyira volt, hogy többször kellett orvosi beavatkozást igénybe venni. Az orvosok a legnagyobb nyugalmat és hosszabb kezelést ajánlottak a komoly betegnek.

*** Két új szivarfaj.** A hivatalos lap mai száma tudtul adja a közönségnek, hogy december elsejétől fogva két új szivarfaj lesz kapható a trafikokban *Palmas* és *Palmitas* a két új szivarfaj neve, amelyeket tíz darabonként kartondobozokba csomagolva árusítanak. A *Palmas* darabja 16 fillér, míg a *Palmitas* darabja 12 fillérbe kerül.

*** Halálozás.** Részvétellel értesülünk a gyászestéről, amely *Láng József* könyvkereskedőt sulytotta, testvéröccsének: *Láng Győző* aradi szőlő- és háztulajdonosnak, a Magyar Automobil Részvénytársaság pénztárosának halálával sújtotta. *Láng Győző* évekig lakott Nagyváradon s mint a „Nagyvárad” kiadóhivatalának vezetőjét, sokan ösmerték. Alig 46 éves korában hosszas betegség után hunyt el Aradon. Halálát bátyján kívül fiatal neje, két kis gyermeke, édesanyja és nagy rokonság gyászolja. Temetése tegnap nagy részvét mellett ment végbe Aradon.

*** Rendőri krónika.** *Halász Áron* lakatos mester ismeretlen tettes ellen panaszt emelt, hogy *Szacsavay-utca* 27. sz. a. levő műhelyéből mintegy 4-500 korona értékű szerszámokat elloptott. A rendőrség a nyomozást bevezette. Ma délután 1 órakor a *Timár-u. 7. sz. házból* eltávozott *Bóna Lajos* sütősegéd. Alig ment egy pár lépést, hirtelen összeesett és meghalt. Dr. *Berkovits René* t. orvos idült alkoholizmusban szenvedőnek konstataulta. — A *Varju-u. 23. sz. a. lakó Gáborás János* ittas állapotban feleségét megverte, ez előle menekülni akart, az utcán végig követ dobálta. Az előhívott rendőr *Gáborás Jánost* a rendőrségre előállította s ez büszkén azt mondotta, ma kezdtem dolgom, holnap majd befejezem feleségemmel; le kell vele számolnom, mert nagyon rosszul viseli magát. *Gáborás János* kijózanodásáig lecsukatott.

*** Nem mernek vele lakni.** Tegnap estefelé feljött a rendőrségre *Rosenthal Lajosné* és arra kérte a rendőrséget, hogy utaltassa be fiát *Völgyesi (Rosenthal) Józsefet* az elmeógyógyintézetbe, mert nem mernek vele egy házban lakni. Fia négy évig volt a *Lipótmezőn*. Kiszabadulása után 3 hétig bolyongott Budapesten s most hazajött s újra kitört rajta a rettenetes baj. Egely kapitány a mentőkkel felhozatta az elmebajos fiatalembert, akit dr. *Berkovics René* megvizsgált és nem találta veszélyesnek. A tehetséges fiatalember jogvégzett s irodalmi sikerei is voltak. Az ügyvédi vizsgára készült s az erős tanulás zavarta meg esztét. Hazabocsátották.

*** 29-ik államsorsjáték katonai jótékonycélokra.** A cs. és kir. Lotto-igazgatóság W^mben közös katonai jótékony célokra rendezett 29-ik sorsjáték húzását december 19-én tartják meg. A játékterv sok és rendkívül kedvező nyeremény esélyeket nyújt, tartalmaz 21.146 nyereményt, melyek mind készpénzben fizettetnek ki. Főnyeremények 200,000 K. 50,000 K. 30,000 K. és 20,000 koronával. Sorsjegyek á 4 K. Kaphatók dohánytözsdekben, váltóüzletekben, adó-, posta és vasuti hivatalokban stb.

*** Csak az aranyfogát!** A Zöldfa-utcán egy apacs megpofozott egy henege zsidóságát... Csődület, kavardás, a segéd megfut, az apacs utána, rendőr, dulakodás, lövöldözés és hempergések — amint az a mozokban látható. Az apacs fellöki a rendőrt s megegyszer megpofozza a fiút. A rendőr ráveti magát egy másik társával s felhozzák a kapitányságra.

Az egész Zöldfa-utca léhűtő inas és segéd állománya kíséri őket. A folyosón az apacs megegyszer rá akar ugrani a kárörvendő segédre. Mielőtt belépne a kapitány szobájába, dühösen hátra szól:

— Csak az arany fogadat szerettem volna kiütni!...

*** Vonatból kizuhant tolonc.** Debrecenből jelentik: A budapest-debreceni személyvonaton egy rendőr kíséretében szállították tegnap *Vanasai Károly* oláhbaksai.

toloncot. Mikor a vonat *Püspökladányt* elhagyta, *Vanasai*, aki a harmadosztályu kocsi perronján cigarettázott, kiesett a vonatból. Eszméletlen állapotban akadt rá a vasuti őr a pályatesten. A vonat akkor már *Hajdusoboszlón* járt. A vizsgálatot megindították és kiderült, hogy *Vanasait* epileptikus görcsök lepték meg utközben és ideges rángatózása közben bukott ki az ajtón. A szerencsétlen embert haldokolva vitték a debreceni kórházba.

Vadász urak figyelmébe. A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését nálam eszközölje *Oriási választékot* talál itt a legelőkelőbb gyártmányu fegyverekből, a legjobb töltények úgy külföldi mint belföldi löporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többre fog kerülni annak hejreállítása. M. kir. löporáruda Telefon 269. Tanoncok felvételnek. **Ladányi József** puskaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

x Kossuth-utca 6. sz. ház emeletén a Körözs felőli oldalon modern három szobás lakás mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x Női chevreaux v. box cipő 7 kor., férfi box cipő 8 kor., chevreaux 9 kor., fiu box cipő 7 kor. 35-39 számig finom női fél cipő 5 kor., nyú szőr kalap 5 kor. állandó parti vételek Feketénél Elite-kávéház mellett. Calosnik nagyon olcsó árban.

x EGY HÁZ Szaniszló-utcán pénz nélkül megvehető. Cim megtudható a kiadóhivatalban.

A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.” sertéshizlaldájában (Össi-tér) hizott sertések a napi áron egyenként is kaphatók.

x Ungváry Gergely könyv- és papirkereskedése Nagyvárad, **Rákóczi-út** (Orsolya-zárda). Ajánlja dúsan felszerelt raktárát, **szépirodalmi és ifjúsági** könyvekben, valamint **legújabb művészi lapokban.**

x A Rose-nyelviskola felvételi irodája. A Rose-nyelviskola folyó évi november hó elseje óta felvételi irodát tart fenn **Rákóczi-út 3. sz.** alatt, a hol az érdeklődő közönségnek az iskolára vonatkozó mindennemű felvilágosítással készséggel szolgálnak. A nyelviskola tanfolyamára bármely órán be lehet iratkozni.

x Egy 5 szobás lakás Rákóczi-út 32., Gerő-házban, 1913. május 1-re kiadó.

SZÍNHÁZ

...
Hetű műsor:

Péntek: Rablólovag.

Szombat: Kis gróf.

Vasárnap délután: Boszorkányvár, este: Ostrom.

Rablólovag. Ma este a Rablólovag kerül színre. A darab iránt mindenütt nagy érdeklődés mutatkozik. A darab a következő szereposztásban kerül színre: Ferenc gróf — Hunyadi József, László gróf — Sik Rezső, Emma grófnő — Köröcsi Juei, Mihály gróf

— Szarvasi Soma, Margit grófnő — Angyal Ilka, Stefi gróf — Thurányi Lajos, Viktor gróf — Tompa Béla, Anna — Étsy Emilia, Kürth — Tóth Elek.

Kis gróf — jubileumi előadás.
Szombaton 25-ik előadása lesz a Kis gróf c. operettnek. A Kis gróf a mult szezon végén került színre és ez idő óta is állandóan műsoron van. Főszerepeket Sik Rezső, Tompa Béla, Görög Olga, Horváth Mici, Pogány Janka, Leőwei Leó, Kovács Hanna, Sebesyén Irma játsszák.

IGAZSÁG- SZOLGÁLTATÁS

§ **Meggyilkolt vasuti ör.** Berkeny községben ez év július 12-én reggel Hencs Leontin vasuti őrt házában tornácán halva találták. Fején irtózatosságot volt és az első pillanatban látszott, hogy a szerencsétlen ember kegyetlen gyilkosságnak az áldozata. Hencs Leontin vadházasságban élt özv. Makarie Márknéval. Rossz viszonyban éltek egymással és a vizsgálat alkalmával a gyanu azonnal az asszonyra és 18 éves fiára hárult. A büntetést nem látta senki, s a vizsgálat alkalmával bűnjelekre sem igen akadtak. Csak egy fejszét találtak a szobában, de arról sem lehetett biztosan megállapítani, hogy vérfoltok, vagy csak egyszerű rozsdafoltok voltak rajta. Az esküdtbírósg tegnap kezdte tárgyalni az ügyet Korn Lajos elnöklete alatt. Ugy az asszony, mint a fia a leghatározottabban tagadja bűnösségét. Ma a tanukat hallgatja ki a bíróság. Ítélet csak estére várható.

TÁVIRATOK

Merénylet a szultán ellen.

Konstantinápoly, nov. 28.

A rendőrség letartóztatott egy Latelf nevű bolgár banditát, mikor tegnap este a Dolma Bagcse körül ólálkodott. A bolgár banditánál bomba volt, a melyet nyilván a szultán palotájába akart vetni.

Kirenakában újra baj van.

Milanó, nov. 28.

Kirenakában újra megkezdődött az ellenségeskedés. Enver bég csapatokat gyűjt és éjjelenként megtámadja az olaszokat, akik az ország belsejébe kénytelenek menekülni.

Nagl bibornok Rómában.

Bécs, nov. 28.

Dr. Nagl biboros hercegérsek ma Rómába utazott.

Amerikából jönnek a montenegróiak.

Cettinje, nov. 28.

Száz montenegrói jött haza tegnap Amerikából, hogy belépjen a hadseregbe. Az amerikai jövevények a királyi palota előtt lelkes óvációt rendeztek a királyi családnak. Nikita király megjelent az erkélyen és beszédet intézett az új önkéntesekhez.

A szerb trónörökös utja.

Athén, nov. 28.

Sándor szerb trónörökös hétfőn délután Szalonikibe érkezett. A pályaudvaron felállított görög zászlóalj tisztelegéssel fogadta. Másnap a trónörökös Belgrádba utazott tovább.

Kasztória megszállása.

Athén, nov. 28.

Konstantin trónörökös Florinából a következő táviratot küldi: Egy lovasezred tegnapelőtt megszállta Kasztóriát, ahova már egy egész hadosztály érkezett. A török hadsereg megfutamodott. A távirati összeköttetés helyreállt.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Osztrák hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	— — —	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	— — —	531.—
Közuti vasut	— — —	651.—
Városi villamos	— — —	373.—
Salgótarjáni kőszén	— — —	713.—
Rimamurányi	— — —	689.—

SZERKESZTŐI PÓSTÁJA

T. munkatársainkat kérjük, szíveskedjenek úgy a naptár, mint a karácsonyi melléklet részére szánt dolgozataikat minél előbb hozzánk juttatni.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Tisztelettel értesitem a nagyerdemű közönséget, hogy Csengeri-utcza 21-ik szám alatt saját házamban, egy a mai korak mindenképen megfelelő

**= épület és =
műbutor asztalos**

műhelyt létesítettem. Elfogadok: előszoba és konyha felszereléseket minden kivitelben, továbbá templom, iskola, gyógyszertár és kávéház berendezéseket kellő jártassággal. Rajzzal és költségvetésekkel úgy helyben, mint vidékre készséggel szolgállok. — Tömeges rendeléseket kérve vagyok kiváló tisztelettel

Gaál József
mű-asztalos, Nagyvárad.

TELEFON 11-52.

TELEFON 11-52.

Szalonna, prima, pörkölt, nehéz áru legjutányosabban kapható. Mindennemű termények vétele és eladása.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társaság áruosztály.

Teleky-utcza 3-ik szám, Telefon 172.

Telefon 10-87.

Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

műasztalos

Szacsavay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nivasra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Telefon 8 sz.

Telefon 8 sz.

Tiszta, kitünő borból párolt valódi
dr. Szij József-féle 1890-ből származó, tehát 22 éves cognac
 amíg a készlet tart, **kizárólagosan**

Janky Antal utódánál

szerezhető be. Fűszerüzlet és csemege a Szent László-téren.

Kosár- és petroleumüzlet ugyanott az udvarban.

UJDONSÁG! Csodaréztrombita!

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta bármilyen nótát játszani. A „Csodaréztrombita” rendkívül erős, vastag sárgarézből van készítve, könnyen fújható, 45 cm. hosszú, szép, tartós billentyűkkel ellátva. Ára tokkal, iskolával és egy hasznos ajándékkal

csak 6 korona
 Wagner a hangszerkirály országzerte elismert elsőrendű hangszeráruháza, BUDAPEST JÓZSEF-körút 15. Fényképes hangszerárjegyzék ingyen. Ovás! Figyelem a pontos címre és házszámra.

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete Rt.
 Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.
 Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti. Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a lefelonyósebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó olcsó díj mellett).

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyó- és házakra és földbirtokokra.

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Ujdonság! Ujdonság! Tündér harangok.

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. Kovácsolt vas állványon, 15 összehangolt ezüstfémcsengővel van ellátva. Erős szép kivitelben, verőkkel, tokkal, mesés ajándékkal együtt csak 10 korona Wagner a „Hangszer Király”

országzerte elismert elsőrendű hangszeráruházában, BUDAPEST, JÓZSEF-KÖRÚT 15. SZÁM. Ovás: Figyeljünk jól a pontos címre és házszámra.

Hanincs meglegedve

szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármilyen okból. Keresse fel DARABONT GY. és TARSÁ uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujjat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járáttal, réz kerekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.

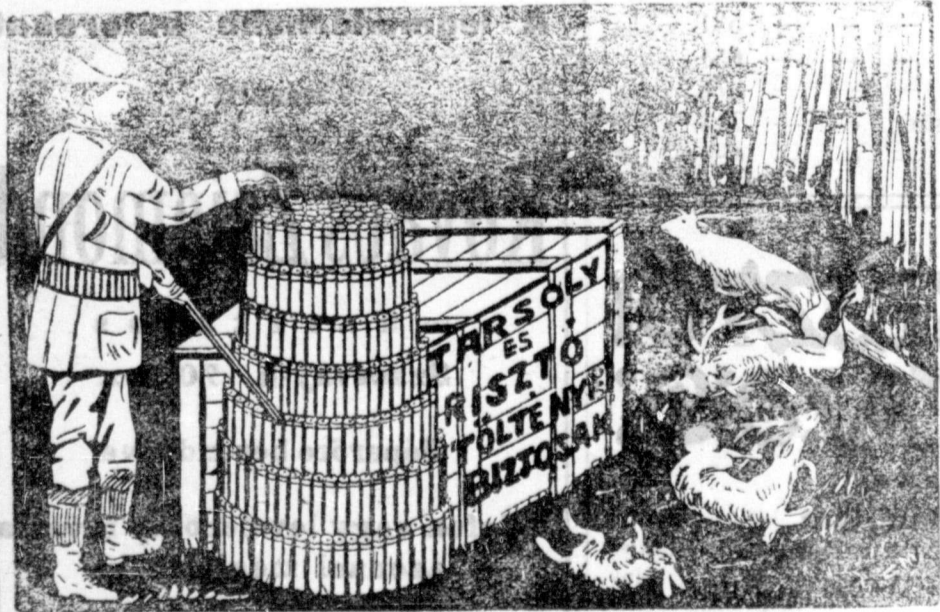
Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra.

Saját ház.

Középiskolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra egész nyáron dr. Kállay-féle szemináriumban (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125-38.) Eredményei köz-tudomásulag kiválóak.

M. kir. lőpor-áruda

Vadászfegyverek

Revolverek

Vadászati felszerelések

Eredeti Valtersdorfi töltények

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon 390.

Telefon 390.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.

Table with columns for V. v., Gy. v., Sz. v., Gy. v., Tvsz., Sz. v., Gy. v. and station names: ODA. — VISSZA. (Budapest k. p. u., Bpest ny. p. u., Szolnok, Püspökladány, Bánd, Sáp, Berettyóújfalú, Mezőpeterd, Biharkeresztes, Artánd, Bors, Biharpuszta, Erk. Nagyvárad, Ind. Nagyvárad, Várad-Velenceze, Fugyivásárhely, Mezőszakadát, Mezőtelek, Mezőtelki, Czóczke, Eled, Eled megálló, Rikosd, Rév, Rév megálló, Zichy barlang, Vársonkolyos, Barátka, Jádólygy, Királyhágó, Feketető, Csucsá, Erk. Kolozsvár).

Püspökladány—Debrecen—Szatmár.

Table with columns for Vv., Szv., Vv. and station names: Püspökladány, Kaba, Hajduszoboszló, Debrecen, Erminályfalva, Nagykároly, Szatmár-Németi.

Nagyvárad—Vaskó—Körösbarafalva.

Vésztő—Kötegyán—Pusztahollód.

Table with columns for Vv., Szv., Vv. and station names: ODA—VISSZA. (Nagyvárad, Várad-Velence, Rontó, Félixfürdő, Kardó, Nyárló, Magyargyepes, Tasárfő, Drágcséke, Magyarcséke, Dusafalva, Szombatság-Venterrogoz, Pusztahollód, Gyanta, Fekete-Kápolna, Solyom, Belényesörvényes, Borz, Belényesujlak, Belényessonkolyos, Városfenes, Belényes, Dragánfalva, Kisszedres, Rény, Biharlonka-Rézbanya, Vaskó-Körösbarafalva, Erk. Vaskó-Körösbarafalva, Ind. Vaskó-Körösbarafalva).

Szombatság—Venterrogoz—Bihardobrosd.

Table with columns for Vv., Szv., Vv. and station names: ODA—VISSZA. (Szombatság-Venterrogoz, Nánhegyes, Bihardobrosd).

Nagyvárad—Békéscsaba—Szeged—Arad.

Nagyvárad—Gyoma.

Table with columns for Sv., Mv., Sv., Mv., Sv., Vv. and station names: ODA—VISSZA. (Nagyvárad, Össipusztá, Váradless, Gyapju, Cséffa, Püspökradvány, Madarász, Nagyszalonta, Pusztabarmód, Kötegyán, Sarkad, József szanat., Gyulai városerdő, Gyula, Biczere, Békéscsaba, Arad, Szeged-Rókus, Erk. Szeged-Rókus, ind. Szeged-Rókus).

Székelyhid—Margitta—Szilágysomlyó.

Nagyvárad—Erminályfalva.

Debrecen—Nagyvárad.

Table with columns for Vv., Sv., Sv., Sv., Sv., Vv. and station names: ODA—VISSZA. (Székelyhid, Kiskereki-A.-vására, Apátkeresztes, Vedresábrány, Monospetri, Margitta, Érábrány, Széltalló, Szoldobágy, Bályok, Berettyószéplak, Markaszék, Ipp-Zoványfürdő, Szilágysomlyó, Erk. Szilágysomlyó, ind. Szilágysomlyó).

Sárand—Nagyleta—Vértés.

Table with columns for Vv., Sv., Sv., Sv., Sv., Vv. and station names: ODA—VISSZA. (Sárand, Hajdubagos, Hosszupályi, Monostorpályi, ind. Sárand, Erk. Sárand).

Az idő közep európai idő szerint. A vastag számok gyorsvonat jelentenek. Az este 600 órától reggeli 5:52-ig terjedő idő a percek aláhúzásával van jelezve. Gy.v. = gyorsvonat. Sv. = személyvonat. Mv. = motorvonat. Vv. = vegyesvonat. Tvsz. = te-

Telefon 371.

Telefon 371.

MEGHIVÓ!

A Karácsonyi gyermek-játék

(a gyermek-játék külön osztályában)

valamint

disznú és ajándék tárgyak

kiállításának megtekintésére

(minden vásárlási kényszer nélkül)

tisztelettel meghivja

Waldman Ernő

Rákóczi-ut 7.